

Häggvall 3:43, Höviksnäs, Tjörn - naturvärdesinventering som underlag för detaljplan

Calle Bergil, *Melica gröna konsulter*

2020-01-21

melica

Fiskhamnsgränd 10
414 58 Göteborg
031 85 71 00
www.melica.se

Häggvall 3:23, Höviksnäs, Tjörn - naturvärdesinventering som underlag för detaljplan
2020-01-21

Uppdragsgivare: Tjörns kommun

Uppdragsgivarens kontaktperson: Karin Löfgren/Atle Heidarson

Uppdragsledare: Calle Bergil, Melica gröna konsulter

Foton: Calle Bergil

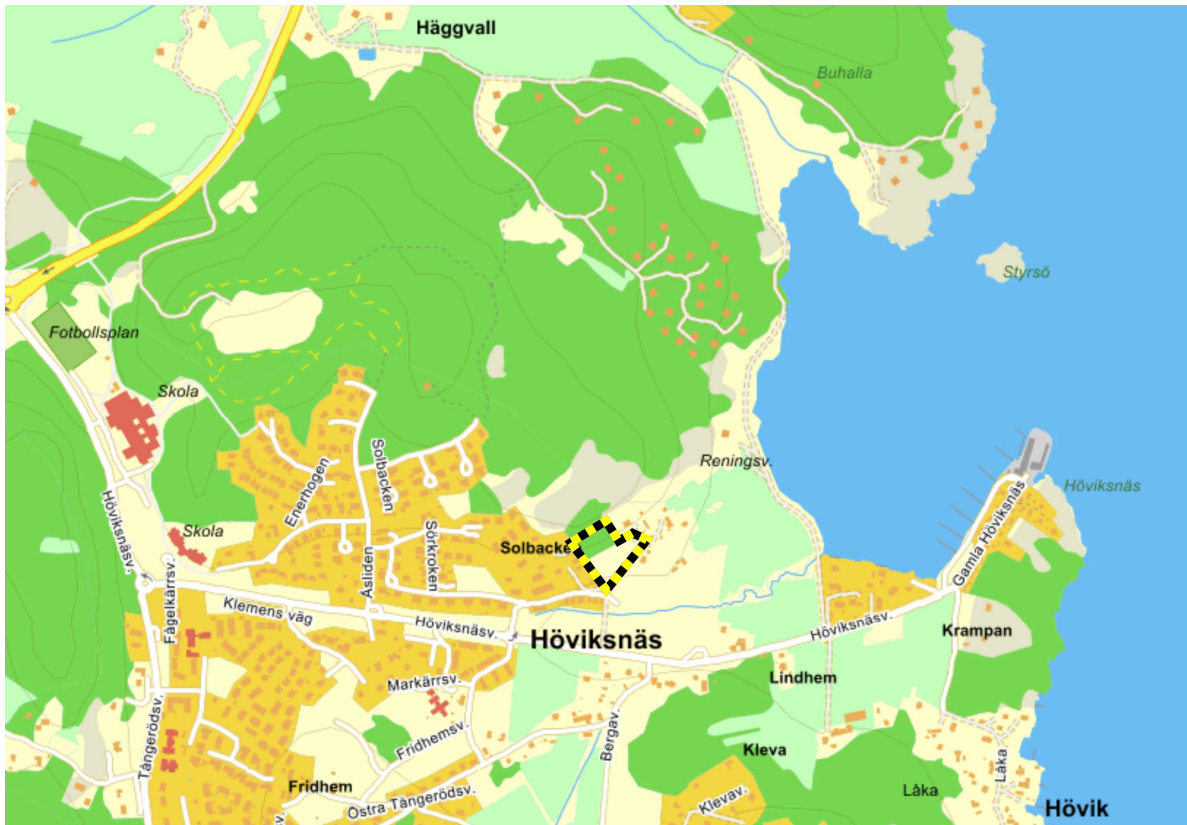
Kvalitetsgranskning: Therese Alfsdotter

Innehållsförteckning

UPPDRAGET	4
METOD	5
NATURFÖRHÅLLANDEN	7
RESULTAT	7
TIDIGARE DOKUMENTERADE VÄRDEN.....	7
<i>Artdata</i>	7
<i>Informationskartan Västra Götaland</i>	7
<i>Naturvårdsprogram</i>	7
AVGRÄNSADE NATURVÄRDESOBJEKT	8
1. <i>Berghäll / åkerholme</i>	9
2. <i>Buskbrynmosaik</i>	10
SKYDDADE ARTER	11
VÄRDEELEMENT OCH BIOTOPSKYDDSOBJEKT	11
NATURVÄRDESBEDÖMNING	11
REFERENSER	12
BILAGA 1. NATURVÄRDESKLASSNING ENLIGT SVENSK STANDARD SS199000:2014	13

Uppdraget

Tjörns kommun arbetar med att detaljplanera ett område – Haggvall 3:43 - i Höviksnäs för bostäder. Området ligger i östra utkanten av Höviksnäs nyare tätbebyggelse, nära vägen mot gamla Höviksnäs - se Karta 1. Planområdet består av hagmark som vuxit igen med höga gräs, buskar och träd. Som underlag till detaljplanen behöver områdets naturvärden inventeras och värderas, och därför fick Melica uppdraget att utföra en naturvärdesinventering. Resultatet presenteras i denna rapport.

Karta 1. Orienteringskarta.

Metod

Naturvärdesinventeringen har utförts av biolog Calle Bergil vid Melica. Arbetet inleddes med att befintliga naturvårdsunderlag för inventeringsområdet och dess omgivningar studerades och tillsammans med ortofoton över området användes som grund för en preliminär bedömning. Härefter företogs fältinventering den 11 september.

Naturvärdesinventeringen är utförd enligt SIS-standard 199000:2014, på fältnivå med detaljeringsgrad detalj och med tilläggen naturvärdesklass 4, generellt biotopskydd och värdeelement. Området har besökts och bedömts utifrån naturvårdsperspektiv och värdefulla delområden har avgränsats.

Fältinventeringen har utförts på ett sådant sätt att inventeraren utifrån beprövad kunskap och erfarenhet eftersökt de biotopkvaliteter och arter som är av betydelse för biologisk mångfald. Särskilt fokus har legat på så kallade naturvårdsarter, det vill säga arter som är skyddade, hotade, missgynnade, ekologiskt särskilt viktiga eller indikerar högre naturvärden. Begreppet naturvårdsarter och de förkortningar vi använt för dessa förklaras i faktarutan. Utifrån påträffade biotopkvaliteter och arter kan områdets naturvärden klassas i enlighet med standarden. Denna inventering genomfördes på detaljnivå detalj, vilket innebär att ytor ner till 10 m², eller linjeformade objekt ner till 10 m och en bredd av minst 0,5 m, avgränsas och bedöms.

Klassningen sker i fyra klasser av förhöjt naturvärde:

1 Högsta naturvärde
2 Högt naturvärde
3 Påtagligt naturvärde
4 Visst naturvärde

En närmare beskrivning av klassningssystemet ges i Bilaga 1.

Faktaruta: Naturvårdsarter enligt ArtDatabanken

Inventeringen av skyddsvärda och naturvårdsintressanta arter har bland annat eftersökt så kallade naturvårdsarter. I begreppet, som myntats av ArtDatabanken, ingår rödlistade arter, fridlysta arter och sådana som är listade i EU:s art- och habitatdirektiv, samt signalarter (indikerar artrikedom), ansvarsarter (sådana som har en stor andel av sin population i Sverige) och nyckelarter (arter som bär upp artsamhällen). De förkortningar vi angett vid artnamnen i denna rapport listas nedan.

Rödlistade arter

ArtDatabanken, som är en för Sveriges lantbruksuniversitet och Naturvårdsverket gemensam enhet, har via olika flora- och faunavårdskommittéer angivit vilka svenska växt- och djurarter som bör klassas som hotade eller missgynnade. Bedömningen sker vart femte år och nu gällande bedömning gjordes 2015. Dessa arter kallas gemensamt för rödlistade arter. Arterna anges i sex kategorier och följer det system som Internationella Naturvårdsunionen (IUCN) presenterat för global rödlistning.

RE	Försvunnen (Regionally Extinct)
CR	Akut hotad (Critically Endangered)
EN	Starkt hotad (Endangered)
VU	Sårbar (Vulnerable)
NT	Missgynnad (Near Threatened)
DD	Kunskapsbrist (Data Deficient)

Fridlysta eller skyddade arter

§F	Fridlysta (regionalt eller nationellt) enligt Artskyddsförordningen ASF.
§S	Strikt skyddade enligt Artskyddsförordningen och EU's art- och habitatdirektiv.

Signalarter

S	Signalarter (arter som använts för att indikera skyddsvärda skogsmiljöer).
---	--

Nyckelarter

N	Art som har stor betydelse för en mängd andra arter i aktuell naturtyp
---	--

Ansvarsarter

A	Arter som har en stor andel av sin population i Sverige eller regionen
---	--

Av oss tillagda kategorier som ej anges i Artdatabankens listning.

Ä	Äng/betesindikator. Art som använts som indikator för värdefull ängs- eller betesmark vid någon av inventeringarna av dessa naturtyper.
Ö	Övrigt intressant. Art som av oss bedöms som intressant i kommunen, t.ex. på grund av sällsynthet eller indikerande en i trakten viktig naturkvalitet.

Naturförhållanden

Inventeringsområdet är beläget i östra utkanten av nya Höviksnäs nära Höviksnäsvägen på Tjörn. Den omgivande naturen är karaktäristisk för de delar av östra Tjörn som inte längre präglas av aktivt jordbruk. Bergen reser sig markant kring dalgångarna, men är idag klädda med skog som oftast är av första generationen och till stor del är spontant uppkommen. Tomten Häggvall 3:43 är del av en igenväxande före detta beteshage som i södra halvan domineras av högvuxen gräs- och högörtvegetation med älgört, rörflen, tuvtåtel och grenrör som dominerande arter. Norrut stiger marken och bekläs till allt större del av buskmark med slån och björnbär som dominerande arter, för att slutligen upp på bergsslutningen täckas av ett tätt och högvuxet, men avdöende enbestånd med stort inslag av björnbär, tall, björk och ett flertal andra träd och buskarter. Bland inslag i florán kan nämnas spärroxbär, berberis, kaprifol och den invasiva arten jättebalsamin nära tomten i nordöst. Både spärroxbär och berberis kan vara s.k. trädgårdsflyktingar från tomter i närheten. Det tätvuxna ene- och slybeståndet med stora inslag av björnbär gör den nordligaste delen av området närmast ogenomträngligt. Av indikatorer på beteshävdad flora påträffades bara några få tuvor av den svaga indikatorn knägräs (Å) uppe i enebranten.

Resultat

Tidigare dokumenterade värden

En genomgång har gjorts av befintliga naturvårdsunderlag, ur vilka nedanstående har kunnat hämtas:

Artdata

Ett utdrag har gjorts ur Artdatabankens registreringar (Artdatabanken 2019) av artnoteringar kring Höviksnäs. Ett stort antal naturvårdsintressanta fåglar har noterats från Höviksnäs men den absoluta merparten har med säkerhet eller stor sannolikhet varit fåglar som passerat förbi över eller längs fjorden. En art som noterats som häckningsindikerande i närheten och skulle kunna häcka i planområdets naturtyp är gulsparv, som numera är rödlistad i kategorin sårbar (VU).

Informationskartan Västra Götaland

Inventeringsområdet tangeras i öster av Riksintresse för friluftsliv FO39 Södra Bohusläns kust, men även av Riksintresse 4 kap Miljöbalken Högexploaterad kust (Länsstyrelsen 2019). De utpekade värdena i dessa riksintresseområden bedöms inte påverkas av planen. I övrigt berörs inga av infokartans utpekade värden.

Naturvårdsprogram

Tjörns naturvårdsprogram (Bergil 2008) pekar ut flera värdefulla naturområden kring Höviksnäs, men inget som berör det aktuella området.

Avgränsade naturvärdesobjekt

Två naturvärdesobjekt har avgränsats och bedömts uppnå klass 4, visst naturvärde. Se karta 2.

Karta 2. Avgränsade naturvärdesobjekt.

1. Berghäll

En liten solexponerad berghäll sticker upp ur gräsmarken tillsammans med ett en-hallonsnår. Hällen har trots sin litenhet en artrik lav- och örtflora med arter som fårsvingel (Ä), bergsyra, kärleksört, liten fetknopp (Ö), tuschlav, hjorthornslav/kransbägarlav och en artrik skorplavsflora med bl.a. kartlav, kaklav, letlav och flera bladlavar ut släktet Parmelia. Habitatet är liksom delar av brynområdet i nordväst lämpligt habitat för den rödlistade gulsparven (VU) som noterats revirhävande i Höviksnäsområdet

Naturvärdesobjektet omfattar bara drygt 10 m² men kan också noteras som ett värdeelement.
Naturvärdesklass 4; visst naturvärde

Foto 1. Naturvärdesobjekt 1, öppen berghäll

2. Buskbrynmosaik

Objektet utgörs av tät buskage av brynbuskar som björnbär, slån och enar, men också uppväxande tall och björk m.fl. skogsträd i en sydvänd bergssluttning. Området är värdefullt för bland annat dagfjärilar och småfåglar, inklusive möjlig häckningsplats för den i trakten häckningsnoterade gulspårven (VU). Naturtypen - obetad buskmosaik - är dock ett på Tjörn vanligt och expanderande igenväxningsstadium och är därmed en vanlig och ökande naturtyp på ön. Bedömningen stannar därför på klass 4, visst naturvärde.

Naturvärdesklass 4; visst naturvärde

Figur 2. Naturvärdesobjekt 2, Bergssluttning med tät buskmosaik och höga enar

Skyddade arter

Gulspårven (VU) är en rödlistad fågelart och dess häckningsplats därmed skyddad enligt artskyddsförordningen. Miljön i detaljplaneområdet kan bedömas som lämplig som del av ett hemområde för gulspår, men bättre marker för både häckning och födosök - spannmålsodlade åkrar med mycket kantzoner och buskage - finns söderut mot Hövik, där sjungande gulspår noterats. Denna naturtyp – odlingslandskap med buskmiljöer - är därför viktig att bevara, men Artskyddsförordningens krav på skydd för häckningsplatsen bedöms ej aktualiseras.

Värdeelement och biotopskyddsobjekt

De påträffade stenmurarna kring fastigheten; utmed vägen i väster och mot hustomten i nordost - är värdefulla för många fåglar, insekter och smådjur, men bedöms inte omfattas av biotopskydd, eftersom marken inom planområdet i dessa delar vuxit igen så mycket att den inte längre bedöms klassas som jordbruksmark.

Naturvärdesbedömning

Två naturvärdesobjekt är avgränsade och klassade med *visst naturvärde, klass 4*. Planområdet hyser inga riktigt höga naturvärden, men framförallt vissa värdefulla strukturer och element bidrar till bedömningen av de två objekten. Buskmosaikerna är välutvecklade men måste betecknas som ett svagt naturvärde eftersom sådan vegetation sannolikt fortfarande expanderar på och kring gamla övergivna betesmarker på ön.

Referenser

ArtDatabanken. 2015. *Rödlistade arter i Sverige 2015*. ArtDatabanken, SLU, Uppsala

ArtDatabanken 2019. Aktuella artfakta, <https://artfakta.artdatabanken.se/>

ArtDatabanken 2019. Artportalen, <https://www.artportalen.se/>

Bergil, C., Egriell, N. & Svensson, S. 2008. *Naturvårdsprogram för Tjörns kommun*.

Länsstyrelsen 2019. Informationskartan Västra Götaland. <http://ext-webbgis.lansstyrelsen.se/vastragotaland/infokartan/>

Skogsstyrelsen 2019. Skogsstyrelsens infokarta <https://www.skogsstyrelsen.se/skogensparlor>

Swedish standards institute SIS, 2014: *Svensk standard 199000:2014 Naturvärdesinventering avseende biologisk mångfald (NVI) – Genomförande, naturvärdesbedömning och redovisning*, fastställd 2014-05-27

Bilaga 1. Naturvärdesklassning enligt SVENSK STANDARD SS199000:2014

Utifrån påträffade naturvärden i form av strukturer och arter kan ett områdes naturvärden klassas i enlighet med den standard för naturvärdesklassning som utarbetats vid SIS.

En naturvärdesklassning görs utifrån två kriterier:

- *Ekologiska förutsättningar* för biologisk mångfald i form av strukturer eller miljöförhållanden, samt naturtyper som är hotade eller sällsynta.
- *Förekomst av naturvårdsarter* eller artrikedom.

Begreppet *naturvårdsarter* syftar på:

- Skyddade arter, alltså arter som omfattas av Artskyddsförordningen. I naturvärdesklassningen avses dock av fågelarterna bara de som markerats med B i bilaga till förordningen, är rödlistade eller uppvisar en tydlig och varaktig negativ trend.
- Typiska arter för Natura 2000-naturtyper enligt EU's habitatdirektiv
- Rödlistade arter enligt senaste rödlista från ArtDatabanken
- Signalarter; dels de som används i Skogsstyrelsens nyckelbiotopinventering och dels de som använts som indikatorer på höga naturvärden i andra riksomfattande inventeringar.

Klassningen sker i fyra klasser av förhöjt naturvärde:

1 Högsta naturvärde
2 Högt naturvärde
3 Påtagligt naturvärde
4 Visst naturvärde

Så här tolkas klassningen:

1 Högsta naturvärde – störst positiv betydelse för biologisk mångfald

Varje enskilt område med denna naturvärdesklass bedöms vara av särskild betydelse för att upprätthålla biologisk mångfald på nationell eller global nivå.

2 Högt naturvärde – stor positiv betydelse för biologisk mångfald

Varje enskilt område med denna naturvärdesklass bedöms vara av särskild betydelse för att upprätthålla biologisk mångfald på regional eller nationell nivå.

Naturvärdesklass 2 motsvarar ungefär Skogsstyrelsens nyckelbiotoper, lövskogsinventeringens klass 1 och 2, ängs- och betesmarksinventeringens klass aktivt objekt, ängs- och hagmarksinventeringens klass 1–3, ädellövskogsinventeringen klass 1 och 2, skyddsvärda träd enligt åtgärdsprogrammet, våtmarksinventeringens klass 1 och 2, rikkärnsinventeringens klass 1–3, limniska nyckelbiotoper, skogsbrukets klass urvatten, värdekärnor i natur-reservat [15] samt fullgoda Natura 2000-naturtyper [16]. Detta förutsatt att de inte uppfyller högsta naturvärde.

3 Påtagligt naturvärde - påtaglig positiv betydelse för biologisk mångfald

Varje enskilt område av en viss naturtyp med denna naturvärdesklass behöver inte vara av särskild betydelse för att upprätthålla biologisk mångfald på regional, nationell eller global nivå, men det bedöms vara av särskild betydelse att den totala arealen av dessa områden bibehålls eller blir större samt att deras ekologiska kvalitet upprätthålls eller förbättras.

Naturvärdesklass 3 motsvarar ungefär ängs- och betes-marksinventeringens klass restaurerbar ängs- eller betesmark, Skogsstyrelsens objekt med naturvärde, lövskogsinventeringens klass 3, ädellövskogsinventeringens klass 3, våtmarksinventeringens klass 3 och 4 samt skogsbrukets klass naturvatten.

4 Visst naturvärde - viss positiv betydelse för biologisk mångfald

Varje enskilt område av en viss naturtyp med denna naturvärdesklass behöver inte vara av betydelse för att upprätthålla biologisk mångfald på regional, nationell eller global nivå, men det är av betydelse att den totala arealen av dessa områden bibehålls eller blir större samt att deras ekologiska kvalitet upprätthålls eller förbättras.

Naturvärdesklass 4 motsvarar inte någon klass i de större nationella inventeringar som gjorts. Naturvärdesklass 4 motsvarar ungefär områden som omfattas av generellt biotopskydd men som inte uppfyller kriterier för högre naturvärdesklass.

Naturvärdesklass 4 är användbar för områden som tydligt påverkats av mänsklig aktivitet men där det trots allt finns biotopkvaliteter eller arter av viss positiv betydelse för biologisk mångfald, t.ex. äldre produktionsskog med flerskiktat trädbestånd men där andra värdestrukturer och värdeelement saknas.

Landskapsobjekt

Ibland kan naturvärden finnas utspridda i, beroende av eller i form av karaktären på ett vidare landskap. Det kan då vara lämpligt att avgränsa särskilda landskapsobjekt. Dessa kan, men behöver inte innehålla naturvärdesobjekt enligt ovan. Landskapsobjekten naturvärdesklassas inte, men värdena beskrivs.

Häggvall 3:43, Höviksnäs, Tjörn - naturvärdesinventering som underlag för detaljplan
2020-01-21

Uppdragsgivare: Tjörns kommun
Uppdragsledare: Calle Bergil, Melica